Іван Немченко

«ПОЕЗІЇ ПРАВДИВА СУТЬ»

Яр Ярина. Душі моєї острови. Поезія і проза, лірика і гумор… Корсунь-Шевченківський: ФОП Майдаченко І. С., 2025. 212 с.

Письменниця з Черкащини Людмила Федорівна Темна, відома під літературним псевдонімом Ярина Яр, прийшла до читача з новою книжкою. Із метафоричною назвою «Душі моєї острови» та з досить довгеньким контрастним підзаголовком «Поезія і проза, лірика і гумор для дорослих і дітей, для співвітчизників і не тільки». Це далеко не перша її зустріч із широкою аудиторією шанувальників красного письменства. За плечима авторки вже цілий ряд видань: «Між Бердою і Россю: лірика, гумор» (2012), «Люблю життя» (2017), «Майбутнє землі» (2020), «Дитинство моє веселкове: вірші для дітей» (2023), участь у літературно-мистецьких альманахах і антологіях «Барви життя», «Барви Корсуня», «Барвисте дитинство», «Барвінковий цвіт», «Росич» тощо. Відтак нова збірка творів письменниці певною мірою підсумовує попередній період діяльності, увібрала тексти багатьох апробованих жанрових форм та адресована різним читацьким категоріям. У жовтні 2025 року відбулася успішна презентація збірки в Публічній бібліотеці в Корсуні-Шевченківському.

Відкривається книжка письменниці передмовою «Із джерела людяності та патріотизму» побратима по перу Володимира Метелиці, котрий виступив і в ролі редактора цього видання. Він відзначає, що твори Ярини Яр «*варті уваги, бо не лише приносять духовну насолоду, вони є джерелом, що надихає душу на високі людські поривання заради утвердження в українській спільноті якостей Вищої Ліги Душі – Добра, Людяності, Гідності, Патріотизму*» (с.3).

Володимир Метелиця вдається до такого пафосу, ніби відповідаючи на віршований заспів-декларацію письменниці «Свої вам вірші віддаю на суд», де вона жалкує, що бачиться очима читачів, певно, не на ліричному Олімпі, оскільки «*не входить в «Вищу лігу*» (с.4). Тож її «*простеньку книгу*» можуть і проминути увагою («*байдуже перегорнуть сторінки», «байдуже погляд книжкою ковзне, / На вмістові її не зупинившись*»). Що ж сама авторка має за визначальне в своєму доробку? «*…Головне, / Що від душі написані ці вірші! / Крізь серденько пройшли думки усі. / Зібрати, мов дарунки, їх зуміла*» (с.4). Це дарунки, народжені натхненням, послані Господом. Це «*душі моєї острови*», стати відкривачами яких авторка припрошує кожного, хто закоханий у красу рідного слова: «*На суд ваш віддаю свої вірші, / Ту Божу іскру, що мені світила»* (с.4).

Збірка складається з 12 розділів, десять із яких репрезентують поетичні тексти, а два заключних – прозу. Хоча за обсягом віршована частина книжки приблизно така ж, як і прозова. І назви розділів-відкривачів цих частин

суголосно пропонують ключове слово для розуміння і лірики, і новелістики авторки: «Поезії **правдива** суть» та «**Правдиві** оповідки із життя» (виділено нами – І. Н.). Відтак письменниця маніфестує свою налаштованість на реалістичне сприйняття й осягнення світу, хоча й романтичні устремління їй не чужі:

Як ручка і папір мене чекають,
Думки всі над буденністю злітають,
Здіймаючи мене на ті висоти,
Де забуваю я земні турботи!
(«Наймиліша насолода», с.10)

У вірші з інверсованою назвою «Врятує творчість світ», що перегукується з думкою Федора Достоєвського-романіста («Краса врятує світ»), Ярина Яр розмірковує над сутністю та призначенням поезії: «*Подібні Богу – люди, теж творці! / У творчості, людино, проявися! / Та хоч сприймати ти таки навчися / Те, що несуть прекрасного співці»* (с.6).

Для письменниці високим зразком служіння митця народові є Шевченкове подвижництво. У вірші «Подаруйте мені «Кобзаря» вона констатує:

Ти, Тарасе, не просто поет,
Ти – оголений нерв України!
Українцям послала тебе
Всемогутнього Господа сила,
Аби нація наша себе
На тернистих шляхах не згубила (с.6-7).

Ярина Яр – творча особистість із чітко означеною громадянською позицією. Таким же є й ліричне слово авторки: «*Я індивідуальний маю план. / Я вірю у свободу, волю, правду. / Якщо ізнов не вийду на Майдан, / То з віршів я збудую барикаду*» (с.64).

Серед поезій збірки Ярини Яр твори громадянського, філософського, релігійного, екологічного, пейзажного, інтимного, сатиричного й гумористичного забарвлення та звучання. Особливо виділяються патріотичні вірші про малу батьківщину авторки – Бердянщину (й ширше – Запоріжжя): «Моєму Запоріжжю» та про край, із яким пов'язане її сьогодення – Надросся: «Корсунський Узвіз», «Вальс «барв'янок» та ін.

Деякі з віршів збірки звучать як агітки, в дусі часу. Хоч вони поступаються художністю, але є живим відгуком на потреби дня, зверненням до кожної небайдужої людини: «*Синів нам треба захистить, бо там бої криваві! / Йдіть сітки воїнам плести усі, хто не лукаві! »* («Постою за своїх», с.36).

Поетеса успішно виступає в жанрі ліричної мініатюри. Наприклад, катрен актуальної тематики «Плакав сонях»:

Рай земний – українська земля –
Дика заздрість сусідам неситим!
І в далеких донецьких степах

Плакав сонях над воїном вбитим (с.67).

Твір вражає. Авторка в кількох рядках передає безмір трагізму війни. І, може, в цьому суворому контексті й доречна свого роду рима без рими *земля – степах*. Адже де війна, там дисгармонія. Хоча хтось інший у подібній віршувальній ситуації, певно, вжив би повнозвучніший варіант *земля – полях*.

Або ж афористичний чотиривірш «Дефіцит справедливості» як мікропортрет нашої ідентичності:

До правди українці мають схильності.
Це в нас живе і буде жити вічно.
Тож дефіцит добра і справедливості,
Мов біль, ми відчуваємо фізично! (с.70)

Ярина Яр щедро роздаровує віршовані присвяти митцям-сучасникам («Ліні Костенко», «Марії Курінній», «Петру Лойтрі», «Володимиру Метелиці», «У Люди Павлик – ювілей», «Олі Рівній», «Анні Савранській» та ін.), відтінюючи різні грані їх обдарування. Наприклад, незабутній Людмилі Бистровій-Дробот вона якось записала: «*Зустріча ювілей поетеса Бистрова – / Фея доброго настрою, влучного слова*» (с.82). Водночас Ярина Яр із пієтетом і симпатією ставиться до аматорської творчості, до перших спроб малюків висловити свої думки й почуття в поезії:

Немов малюнки різнокольорові,
Із доброти, краси, тепла, любові –
Дитячі вірші. Бачу їх такими.
Нехай живуть між дітками малими,
Дарують радість, мудрості навчають,
Пізнати юним світ допомагають,
Щоб відрізняли доброго від злого,
Щоб кожен вірш – як відкриття нового!
(«Дитячі вірші», с.7)

У жанровому просторі книжки «Душі моєї острови» присутні й байка («Мораль не для молі», «Копійка і гривня»), і гумореска та сатира («Розбагатів», «Підлатався», «Розмова з кумою», «Віддячили сини»).

Серед улюблених жанрових форм поетеси можемо назвати пісню. У збірці їй присвячено окремий розділ. Це й патріотичні пісні «Україні», «Корсунському Узвозу», й родинно-побутові співанки «Донечці», «Колискова», «Пісня мамі», й стилізації під фольклор – «Не розгубився», «Пісня про вірність», й реквієми воєнної тематики «Посмутніла земля», «Нехай пам’ятають».

Строфіка поетеси в даному виданні особливим розмаїттям не відзначається. З близько півтори сотні віршів переважна більшість текстів подана астрофічно, частина катренами. Зрідка застосовані строфоїди, шестивірш, восьмивірш.

Щодо метрики, то в основному авторка послуговується силабо-тонікою, де явно домінують ямбічні структури, рідше хореїчні, анапестичні й амфібрахієві та як виняток дактилічні конфігурації. Зустрічаємо також окремі випадки

використання народнопісенного вірша (коломийка, коляда, 10-складник, 12-складник, 15-складник тощо). Наприклад, коломийковий вірш (14-складник) репрезентовано в гумористичній співомовці «Драні штани»:

У бабусі внук дорослий. Вчиться на артиста.

І до неї їде в гості з великого міста (с.106).

Книжка містить чимало поезій, виконаних на високому рівні віршової техніки. Але поряд із такими злетами трапляються й спади. Можна було б над окремими творами ще попрацювати та відшліфувати їх, перш ніж пускати у світ. У текстах збірки трапляються подеякі авторські прорахунки: наприклад, викликаний лише потребою в римі коструватий вираз «каже дівчинина» в значенні «каже дівчина» (с.101), або надмірне накопичення приголосних, що шкодить евфонічному малюнку вірша: «хм, справа геть проста» (с.9), чи, навпаки, нагромадження голосних (так зване «іікання»), чи акцентологічні невправності. Звісно, в українській мові існує, скажімо, слово «дівчинина». Тільки ж це присвійний прикметник, а не іменник. Але такі поодинокі огріхи чисто технічного плану не впливають на загальне позитивне враження від ліричної частини видання. Тут згадується думка славетного Майка Йогансена, що він, мовляв, як кожен сильний поет, писав і слабкі, й посередні, й сильні вірші. Тож відштовхнувшись від цієї тези, і ми з Яриною Яр як віршотворці, у яких трапляються всі три категорії поезій, можемо себе упевнено вважати сильними в цій царині. Жарти жартами, але авторка «Душі моєї островів» уже зайняла своє почесне місце на ліричному Олімпі Черкащини та України.

Проза в збірці Ярини Яр представлена в рамках розділів «Правдиві оповідки із життя» та «Бабусям, дідусям і онукам» жанрами спогаду, нарису, оповідання, новели, казки тощо. Це й екскурси до реалій радянської епохи («Пуд борщу») та часів Майдану («Мені болить», «Відчула фізично»), й заробітчанські історії на теренах Європи («Поїздка до Польщі», «Полякам дивно», «Помстилися», «Щаслива поїздка»), родинні драми («Синьоокий син», «Характер», «Онукова печаль», «Дитинство однієї дівчинки»), арештантські долі («Необачні слова»), екстремальні ситуації («Урок на все життя»), побутові замальовки («Жіночі розмови», «Закопав настрій»). Це щемливі розповіді з власного життєвого досвіду й пропущені через письменницьке серце чужі болі та радощі. Часто вже самі заголовки творів натякають на драматизм чи рокованість зображуваних у малій прозі Ярини Яр подій («Прикрий випадок на щастя», «Зустрічі не бувають випадковими»). Проглядається інтерес письменниці до сугестивних можливостей жанру повчальної новели («Бозя бачить все», «Посестри»).

Як і в поезії, у новелістиці Ярини Яр знаходять відгук мотиви малої батьківщини авторки («Море», «Я так давно не бачила маму…», «Щасливі спогади»), одвічного конфлікту між добром і злом («Переможений», «Добро і зло»), дитинства й дитячої безпосередності («Велика лампочка», «Маленький приборкувач», «Що? Завтра до школи знов?!»). Нерідко в твори вплітаються анімалістичні образи, через ставлення до тваринного світу й природи загалом

висвічуються характери персонажів («Воли», «Їжачки», «Пусик»).

Для прози письменниці, оскільки вона часто має мемуарний відтінок, характерний документалізм, точність описів, часом фіксація дат, а водночас їй притаманний помітний ліричний струмінь. Як-от у творі «Море»: «*Люблю я степ. Милуюся полями, де зростають врожаї. Захоплююсь лісом – там так затишно й хороше в тіні дерев. Там знайшли собі і дім, і прихисток, і поживу для життя мешканці лісів, цього зеленого царства, такого милого моєму серцю. Але, мабуть, найбільше мене зачаровує море – ця прадавня незмірна чаша води на землі. Море міняє свої відтінки залежно від того, як піднімається над ним сонце, як заграє з ним вітер. Море для мене – це щось живе, сильне, безмірне, таємниче, нерозгадане!*» (с.179).

Ознайомившись із черговою книжкою письменниці Ярини Яр «Душі моєї острови», яку дійсно «*читаєш і читати хочеться*», як точно підмітив Володимир Метелиця, сповнюєшся світла й оптимізму, віри в перемогу ідеалів добра та справедливості.

Щиро побажаємо високошановній авторці нових книжок, нових літературних здобутків.

Немченко І. «Поезії правдива суть» / Рец. на кн.: Яр Ярина. Душі моєї острови. Поезія і проза, лірика і гумор. Корсунь-Шевченківський: ФОП Майдаченко І. В., 2025. 212 с. *Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори): міжнародний літературно-науковий збірник.* Вип. 20. Херсон – Корсунь-Шевченківський: ФОП Майдаченко І. С., 2025.С.258-265.